

Workshop „Literarisches Übersetzen aus dem Niederländischen“ te Münster

Op initiatief van het *Institut für Niederländische Philologie* van de Westfälische Wilhelms-Universität Münster werd van 29 t/m 31 maart 1996 met ondersteuning van de *Nederlandse Taalunie* een Workshop „Literarisches Übersetzen aus dem Niederländischen“ gehouden.

De aanleiding voor het organiseren van deze workshop was van tweeeërlei aard. In de eerste plaats vormde de workshop een logisch vervolg op de colleges literair vertalen, die al sinds enkele semesters aan het „Institut für Niederländische Philologie“ werden gegeven. Bovendien brachten de vele gebrekkige vertalingen die n. a. v. de Frankfurter Buchmesse 1993 op de markt kwamen, op een pijnlijke manier het tekort aan gekwalificeerde literair vertalers aan het licht. Dit was blijkaar ook voor de *Nederlandse Taalunie* een aanleiding om in het najaar van 1994 een oproep aan de docentschappen extra muros te doen om over de mogelijkheden van een post-graduate studie voor literair vertalers van Nederlandstalige literatuur na te denken.

De workshop richtte zich tot gevorderde studenten Nederlands, afgestudeerden in de Nederlandse filologie en aankomende vertalers met Duits als moedertaal. De - voor de meeste deelnemers wellicht eerste - kennismaking met de praktijk van het literair vertalen vormde de belangrijkste doelstelling van de workshop. Door deze kennismaking hoopten de organisatoren bij de deelnemers kennis en belangstelling te kweken voor het vak en beroep van literair vertaler. Verder bood de workshop de mogelijkheid om de belangstelling voor een post-graduate studie literair vertalen te peilen.

Op advies van de vertaalster Helga van Beuningen en in overleg met de schrijfster werd de tekst „Een buitenkansje“ uit de verhalenbundel „Ik droom dus“ van Margriet de Moor tot in het Duits te vertalen tekst gekozen.

In juni 1995 werden bij alle docentschappen Nederlands in Duitsland door middel van een folder kandidaten voor de workshop geworven. Bij de sluitingsdatum (1 september 1995) bedroeg het aantal aanmeldingen 110. Nadat aan deze personen de vertaaltekst was toegestuurd, bedroeg het aantal ingestuurde proefvertalingen dat op de vastgestelde sluitingsdatum

van 1 december binnengekomen was, 60 stuks. In overleg met Helga van Beuningen was besloten om 15 tot 20 kandidaten tot de workshop toe te laten. Er moest dus een vergelijkende selectie worden toegepast.

De selectieprocedure bestond uit drie correctie- c.q. selectieronden. In de derde ronde werden na een kritische beoordeling van de technische maar vooral van de stilistische en literaire kwaliteit van de Duitse proefvertalingen uiteindelijk de 19 definitieve deelnemers voor de workshop geselecteerd.

De door de deelnemers vertaalde teksten vormden de basis voor de voorbeelden die in de workshop-voordrachten werden gegeven.

Workshop 29 t/m 31 maart 1996

Vrijdag 29 maart – De workshop werd geopend met een woord van welkom door de decaan van de faculteit Germanistiek en door de directeur van het *Institut für Niederländische Philologie*. Daarna stelden docenten en deelnemers aan de workshop zich voor. In de eerste voordracht sprak Helga van Beuningen over algemene vertaalproblemen bij de vertaling van Nederlandstalige teksten in het Duits. Met behulp van voorbeelden besprak zij met name de interferentieproblematiek op het gebied van idioom, semantiek, grammatika etc. Zij pleitte voor een perfecte beheersing van met name de doeltaal en een uiterste precisie bij het vertalen.

Vervolgens ging Marina Henselmans nader in op de biografie en het werk van Margriet de Moor, waarbij ze via algemene motieven de voor „Een buitenkansje“ specifieke motieven besprak.

Aansluitend begaven docenten en workshopdeelnemers zich naar het raadhuis van Münster, waar zij door de burgemeester, mw. Kastner, en de consul honorair der Nederlanden, Dr. Paul-Eduard Hüffer, begroet en toegesproken werden. De dag werd afgesloten met een gezamenlijk diner.

Zaterdag 30 maart – In het eerste blok werd de brontekst gekarakteriseerd: Amand Berteloot definieerde de taal van de Nederlandse tekst, Marina Henselmans besprak de buitentalige aspecten, Maria-Theresia Leuker de algemene literaire kenmerken van „Een buitenkansje“. In alle inleidende voordrachten vormden de door de deelnemers geleverde vertalingen het uitgangspunt.

Veronika Wenzel stelde aansluitend verschillende linguïstische aspecten en vertaalproblemen voor. Aan de hand van specifieke voorbeelden uit de brontekst en de bijbehorende vertalingen werd er gezamenlijk gediscus-

sieerd over de problematiek en over de juistheid c.q. onjuistheid van de gegeven oplossingen.

Na de middagpauze gaf Marina Henselmans een inleiding in de problematiek van de cultuurspecifieke elementen in de brontekst. Aan de hand van voorbeelden en vertaalvarianten werd deze problematiek met de deelnemers besproken. In hetzelfde blok sprak Maria-Theresia Leuker met de deelnemers over de isotopieën-structuur van „Een buitenkansje“, die ook in de doeltekst tot uitdrukking zou moeten komen.

In de laatste voordracht van die dag ging Helga van Beuningen in op de details en het geheel, op de stilistische aspecten van vertalingen. Hier kwamen aan de hand van voorbeelden uit de vertaalde tekst problemen variërend van orthografie tot kennis van land en volk aan bod.

Om 20.00 u. vond in de Zunftsaal van het Haus der Niederlande voor ca. 200 belangstellenden een openbare lezing met de schrijfster van „Een buitenkansje“, Margriet de Moor, plaats. Onder leiding van de literatuur-criticus Hermann Wallmann spraken de schrijfster en haar vertaalster o.a. over de moeilijkheden die bij de vertaling van de roman „De virtuoso“ waren ontstaan en over het belang van een goede vertaling. Afwisselend droegen Margriet de Moor en Helga van Beuningen in het Nederlands en Duits passages uit de roman voor.

Zondag 31 maart – Op zondagmorgen onderstreepte Margriet de Moor ook in het gesprek met de deelnemers het belang van een goede vertaling: De vertrouwdeheid van de schrijfster c.q. schrijver met de eigen tekst mag volgens haar in de vertaling niet verloren gaan. Dit bleek in veel gevallen helaas het geval te zijn. In dit gesprek kregen de deelnemers bovendien voldoende gelegenheid om vragen te stellen m.b.t. de inhoud, de betekenis etc. van enkele onduidelijk gebleven tekstpassages.

Na de pauze sprak Helga van Beuningen over het beroep van literair vertaalster. Naast haar persoonlijke biografie en de laatste ontwikkelingen van de Nederlandstalige literatuur op de Duitse boekenmarkt gaf ze tal van nuttige tips voor nieuwkomers in het vak.

Na een uitvoerig woord van dank aan de schrijfster en haar vertaalster, van wie met name de laatste een grote bijdrage aan het gehele workshop-weekend had geleverd, vond aansluitend een afsluitend gesprek met de deelnemers plaats. Hierin werd informatie gegeven over de post-graduate studie „Literarisches Übersetzen aus dem Niederländischen“ en werd de belangstelling daarvoor gepeild. Het voorstel en de opzet van de cursus werden zeer positief ontvangen.

Verder werd de workshop zelf geëvalueerd. De informatie die in voordrachten en lezingen was overbracht alsook de opzet van de cursus in het algemeen werden door de deelnemers zeer geprezen. Over de al dan niet te grote informatie-omvang liepen de meningen echter nogal uiteen. Wel had men graag nog meer praktijkervaring in kleinere werkgroepen opgedaan. Men zag echter in dat in het kader van een weekend-workshop en de eveneens noodzakelijke theoretische inleidingen en informatie veel tijd voor praktische oefening geen haalbare kaart kon zijn.

Samenvattend was de conclusie: Een zeer geslaagde workshop die echter nog langer had moeten duren om de praktijk nog meer aan bod te kunnen laten komen. De ontwikkeling van de nieuwe studie werd met spanning afgewacht.

's Middags om 14.00 u. presenteerde de WDR in aanwezigheid van de schrijfster in een openbare bijeenkomst de juist verschenen CD/MC-hoorspelversie van de roman „De virtuoos“. Na een korte inleiding en het beluisteren van de opname van het één uur durende hoorspel, sprak Hermann Wallman met de schrijfster over het resultaat en effect van deze opname. Dit gesprek vormde een indrukwekkende afsluiting van de volgens alle betrokkenen zeer geslaagde workshop „Literarisches Übersetzen aus dem Niederländischen“.

Münster

Carin Lony

Sommerkurs „Literarisches Übersetzen“ für Übersetzungen aus dem Niederländischen

1997 wird im niederländischen Sprachraum zum zweiten Mal ein Sommerkurs für die Übersetzung von Literatur organisiert. Der Kurs ist für deutsche, englische oder französische Übersetzer gedacht, die sich mit der Übersetzung niederländischsprachiger Literatur befassen.

Der Kurs ist eine Initiative der Nederlandse Taalunie in Zusammenarbeit mit der Stiftung für die Produktion und Übersetzung niederländischer Literatur und dem Ministerium der Flämischen Gemeinschaft. In den letzten Jahren hat das Interesse für Literatur aus Flandern und den Niederlanden im Ausland und damit auch der Bedarf an qualifizierten literarischen Übersetzern stark zugenommen.

Die Taalunie organisiert den Kurs zusammen mit universitären Einrichtungen in den Niederlanden und Flandern. Eine ganze Reihe von literari-